

Mladjo STANIĆ:

NAPAD NA DOBRILJIN I FRONTALNE BOJBE

Njemačke trupe kreću se od Posanske Kostajnice prema Novom. Okupatori su imali drzak odnos prema narodu. Pozivaju sve muškarce na rad, tzv. kuluk. Radilo nas je oko 80 na cesti. To nas je naučilo pameti. Nismo imali hrane pa smo gledali raditi. To je bila godina kad nije bilo kukuruza, a komalo šta drugo. Tada je u Dobriljinu načelnik Opštine bio Ivica Šaerin. Mi smo od njega tražili da nam se da hrana, makar obrok dnevno, ali nam to nije dozvolio. Osamdeset mladića koji su radili na cesti prestalo je da radi. Štrajkovali smo.

Ustaše, istina u civilnom odijelu, počele su da nas prisiljavaju i prijete da će nas pobiti. Mi smo imali čekiće kojima smo tucali kamen. Suprostavili smo se ustašama i rekli im: "Ko ubije i jednog našeg, mi ćemo njega ubiti". Tada je načelnik Šaerin izišao na terasu Opštine i pitao nas: što hoćemo? Rekli smo da želimo hranu, jer ne možemo gladni raditi, a stvarno smo bili gladni. On nam je rekao da hranu nećemo dobiti. Tada je Milan Djukanović /živi u Prijedoru/ rekao Šaerinu: "Gospodine načelniče, ako nam ne date hranu, dajte nam oružje da se idemo boriti". Šaerna je digao ruku u vis i mahao prstom: "Vi Srbi nikada više nećete dobiti oružje u ruke. Vi ćete biti u Nezavisnoj državi Hrvatskoj robovi". Kada je to Šaerna rekao, mi smo složno kazali da nećemo raditi, i tako smo i postupili. Šaerna se uskoro predomislio i dao nam hranu za jedan obrok. Dobili smo jedan kazan od 100 litara, 4 kg pasulja, oko 20 dkg masti. Kada se ručak skuhao i kada smo ga po-

čeli dijeliti, svakome je zapalo koje zrno pasulja. Opet smo se počeli buniti, pa nam je kasnije hrana pojačana.

Izazov načelnika Saerna, da mi nemamo nikakva prava, da će Srbi biti robovi u Nezavisnoj državi Hrvatskoj, toliko nas je revoltirao da smo stvarno jedva čekali kada će nas neko pozvati u borbu protiv okupatora i domaćih slugu. I došao je momenat da se ta naša očekivanja ostvare, došlo je do dizanja ustanka. U selima, koliko je meni poznato, nastupila je velika neizvjesnost. Kao da nije bilo dovoljnog uticaja Partije u to vrijeme, jer ako se nije moglo ranije za vrijeme bivšeg režima, sada su bili znatno povoljniji uslovi. Tako se meni činilo u to vrijeme. Da je bilo veće organizovanosti, moglo se više učiniti, bila bi veća mobilnost ljudstva, došlo bi se do oružja od vojnika koji su se vraćali iz bivše jugoslovenske vojske. Oni su se vraćali sa fronta, lutali su, bacali oružje i išli kućama. Donosili su i puškomitraljeze, kao na primjer Miloš Ćurlan. Ustaše su doznavale za oružje pa su pod prijetnjom smrti zahtijevali da se preda. Tako je i bilo u više slučajeva. A šta bi značilo da nam je neko rekao da puškomitraljez sakrijemo?

Koncem jula otpočela je priprema za ustanak u okolini Dobrljina. Kod nas se čulo da su Čitluk, Strigova i sela prema Kostajnici napalo neprijateljsko uporište u Bosanskoj Kostajnici. Mi se sakupljamo i pripremamo na Gliginom Brdu iznad Dobrljina. Ljudi se sakupljaju po selu i kreću na ovo mjesto. U Dragutina Stanića bio je karabin. Bio ga je sakrio. Ustaše su dolazile u selo i prolazile pored kuće, ali nisu saznali za ovaj karabin. Kada smo se počeli sakupljati, Dragutin je pronašao i očistio karabin i ponio ga. Opalio je metak prilikom polaska na Gligino Brdo.

Inače, poznato je da je skoro svako selo imalo po neko mjesto gdje se narod ranije okupljao. Tako je i kod nas bilo Gligino Brdo. Za nas je važno da se čulo da je otpočela borba, da su ustala sela oko Bosanske Kostajnice pa smo i mi krenuli prema Gliginom Brdu.

Kad smo se sakupili na Gliginom Brdu, pripremamo se za napad na Dobrljin. Bilo nas je oko 200-250. Imali smo nekoliko karabina, 3-4 karabina. I nekoliko civilnih pušaka - duplica, a ljudi su ranije imali krišom i kubure pa su ih ponijeli. Mnogi su nosili kolje, vile i rogulje, motike, krampove itd. Ja sam skinuo motiku sa držalice, stavio dva noža na obe strane držalice i to dobro učvrstio. Svezao sam špagu oko držalice umjesto remnika i sa tim sam krenuo. Kada su me pitali zašto će mi ovo, rekao sam da je ovo dobro kada se upadne u gužvu, pa se može boriti i nazad i naprijed.

Kada smo se sakupili na Brdu, stariji ljudi, koji su život proveli kod kuće i stekli nešto imovine, plašili su se da mi nećemo uspjeti, da će ustaše doći i popaliti sela i njihova imanja. Počeli su nas mlađe da odvrćaju govoreći: "Nećete uspjeti, popaliće nam sela, poubijaće nas" i sl. Nisu mislili na interese naroda. Međutim, mi smo ostali uporni pri tome da se ide u napad na Dobrljin.

Jedan od drugova, čini mi se Savo Kolundžija iz Gornjeg Vodičeva, predložio je da uputimo nekoga u Dobrljin da utvrdi koliko ima neprijateljskih vojnika. Otišao sam ja. Spustio sam se do kuće Milana Domuzina u Dobrljinu i tu našao dva žandarma. Tu je bio narednik Risto Vugleta. Sa njima su još trojica ustaša. Ustaše su dobile novo oružje, bilo je konzervirano i puno masti, pa su počeli da ga rasklapaju i čiste.

Kada su primjetili mene pozvaše da dodjem kod njih i narediš da sjednem. Gledam šta rade, jedan ne zna rastaviti zatvarač, te mu htjedoh pokazati, a on me udari. Ja sam pogledao Ristu Vugletu. On je bio Hrvat, ali vrlo fin i pošten čovjek. On je vidio šta će biti pa mi je očima dao znak da bježim. Ja sam preskočio preko ograde i pobjegao. Risto Vugleta opalio je nekoliko metaka preko mene, išlo je dosta visoko te sam zaključio da nije imao namjeru da me gadja.

Došao sam na Gligino Brdo i rekao da po mojoj pretpostavci ima oko 40, žandarma i ustaša u Dobrljinu. Pitao sam ima li ko bombu, da idem da je bacim među njih. Sigurno bih ubio i Ristu. Tada se javio Milan Vuković, zvani Mudri, i dao mi bombu, ali ja nisam znao njeno porijeklo. Znao sam naše bombe, a ovo je izgleda bila francuska. Uzeo ja bombu, ljudi se okupili oko mene, jedni govore da ne idem, drugi me nagovaraju da idem. Međutim, desilo se nešto nepredviđeno.

U to vrijeme kod žandarmerijske stanice u Dobrljinu nalazio se pritvoreno oko 35 taoća. Primjećujemo kako ih žandarmi izgone iz zatvora. Pretpostavljalo se da ih vode na strijeljanje. Ja sam držeći bombu povukao žicu i tako je aktivirao. Veljko Stojaković, sada pukovnik u penziji, povika da je bacim. I ja sam povikao ljudima oko mene da bježe i bacio bombu. Ona je eksplodirala, ali nikoga nije ranila. Sve se dobro završilo.

Eksploziju bombe čuli su i žandarmi i odmah su počeli da vraćaju taoce u podrum. A oni su zatim izašli na položaj. Sada nije bilo drugog izlaza nego krenuti u napad. Čak i oni koji su govorili da ne bi trebalo ići saglasili su se sa nama i pošli. I tu se zatalasalo: "Kreći". Sveto Vuković, Dragutin Stanić i još neki počeli su da komanduju, odnosno da nas

srede i povedu, ali im se komanda istrkla iz ruku. Mi smo jurili niza stranu kako je ko mogao i znao. Bilo je oko četiri sata poslije podne. Ustaše i žandarmi su počeli da pucaju, ali mi nismo na to obraćali pažnju. Iz naših redova opalio bi po koji metak u jurišu. Ustanici iz Donjeg Vodičeva također su išli prema Dobrljinu cestom, a kada je neprijatelj primjetio da mu prijeti opasnost, počeo je da se povlači ka centru Dobrljina.

Prilikom napada mislim da je samo jedan naš drug ranjen. Upali smo u Dobrljin, došli u Opštinu, zauzeli žandarmerijsku kasarnu. Taoci, kao Stole Šurlan koji je i danas živ, lupali su iz podruma i vikali da ih pustimo. Mi smo to i uradili. Ustaše i žandarmi povukli su se prema pilani, a neki su pobjegli preko Une. U Opštini smo našli, koliko ja znam, 4 - 5 karabina. Tu smo našli Fudića, opštinskog službenika koji je bio lukav i imao namjeru da Srbe šalje u domobrane. To mu je izgleda bio zadatak od strane ustaške vlasti. Trebao je biti strijeljan zbog odnosa prema nama za vrijeme rada na cesti. Međutim, našao se neki koji je rekao da će ga strijeljati, ali je bio sa njim u dobrim odnosima pa ga je pustio, a mi smo računali da je strijeljan. Ovoga puta u Dobrljinu, pored Opštine, na ostalim mjestima zarobili smo 3-4 karabina. Tako smo dobili 7-8 karabina. Tu noć smo prenoćili u Dobrljinu.

Bilo je pojedinaca među ustanicima naklonjenih samovolji i pljački.

Međutim, došlo je naredjenje, da se to ne smije. Međutim bilo je lješljanskih radnika, zatim radnika na pilani u Dobrljinu, te zanatlija i sl. među kojima je postojala

svijest, a neki su vjerovatno bili i organizovani, pa su pokušaji samovolje blagovremeno spriječavani od strane naprednijih pojedinaca.

U toku noći, niko nas ne napada. Samo na željezničkoj stanici zvone telefoni. Dragutin Stanić, bio je zadužen za željezničku stanicu. Istina, on je u poslove željeznice slabo bio upućen. Telefoni zvone, a on uzima slušalicu i čuje na drugoj strani pitanje: "Ko je tamo?" Zatim dozivanje, vikanje, prijetnje da će sutra stići itd. I stvarno cijelu noć ni jedan voz nije prošao kroz Dobrljin.

Kada je pao Dobrljin, a čulo se da je oslobođena Bosanska Kostajnica, mnogi su govorili: "Evo slobode". Čulo se da je izvršen napad na žandarmerijsku stanicu na Knežici, te napad na Lješljane. Svi smo mislili: gotovo je, sloboda je tu. Sutradan oko 7 sati mi smo se povukli od željezničke stanice. Tada se čulo da je Josip Mažar - Šoša sa ustanicima napao Lješljane. Dodje vijest da u ovom pravcu treba uputiti 3-4 karabina. Ja još nisam imao puške, jer tu noć nisam uspio da je dobijem.

Ujutru primjeti Milan Kolundžija pred željezničkom stanicom ustašu zvanog Guta. Bio je izgleda izišao da osmatra. Krenuo sam držalicom sa noževima na njoj iznad kontine, zatim iznad škole i ambulante te sam prišao do Guta na 20 metara. On se okrenuo prema željezničkoj stanici. Prišao sam blizu njega i on se okrenuo, ali je već bilo kasno. Moj nož je bio upro u njega. On je pružio pušku, a ja sam je zgrabio i oteo. Tada sam bacio držalicu sa noževima. Htio sam ga ubiti, ali je Guta pobjegao kroz željezničku stanicu.

Negdje oko 8 sati, kada je stigla vijest da se na Lješljanima vodi borba, ja, Dragan Landup, Milan Jančić i Dragan Jančić odlučimo da krenemo u pomoć ustanicima koje je predvodio Šoša. Uzeli smo Radišića kola i krenuli prema Lješljanima. Došli smo do zaseoka Brkića. Ne čuje se pucnjava, ništa. Vidjeli smo na brdu iznad Spase Latkovića 30 ljudi. Mislili smo da je Šoša sa našima, pa smo upitali da li je Šoša tamo. Dobili smo odgovor da jeste i da krenemo prema njima. Krenuli smo, ali primjećujemo da nestaje ljudi i da je ostalo njih 5-6 na ovom mjestu dok se drugi udaljiše. Odmah sam pretpostavio /bio sam kaplar u bivšoj jugoslovenskoj vojsci, pa sam imao nešto vojničkog iskustva/ da nas opkoljavaju. Stvarno tako je i bilo. Primjetio sam da se na lijevoj strani prebacuju i hoće da nas zaobidju. Otvorili smo na njih vatru, ali smo morali da se povlačimo. Išli smo prema Žuljevici, jer nismo mogli ništa više učiniti. Našli smo druga kome je bila prebijena noga. Ostao je prilikom napada na Lješljane i bio je nemaćan. Mi smo ga iznijeli.

Prilikom našega kretanja prema Žuljevici, čula se borba u Dobrljinu. Kasnije smo saznali da je neprijatelj izvršio protiv-napad. Kompozicija sa neprijateljskim vojnicima došla je iz Volinje, od Kostajnice. Prišli su Dobrljinu na oko 1 kilometar. Vojska se iskrcala da opkoli ustanike u Dobrljinu i da ih uništi. Međutim, i naši su bili dosjetljivi pa su ocijenili namjeru neprijatelja, te su naredili povlačenje u pravcu Gliginog Brda, odakle smo i pošli u akciju.

FRONTALNE BORBE OKO DOBRILJINA

Stvoren je front prema Dobrljinu. Desno krilo fronta bilo je naslonjeno na Malo Pastirevo, a lijevo do Zecova /zecovska štala/. Oko 4 km. Na ovom prostora moglo je biti oko 12-13 karabina. Ako neprijatelj podje, jedni će da pucaju, drugi će vikati, treći opkoljavati itd. Zbunuti i uplašiti neprijatelja. Neprijatelj toga dana nije krenuo u napad u sela. Nije ni on imao, iako naoružan, smjelosti da krene. Front je držan nekoliko dana. Kad dolazi Šoša.

Primjećujemo na Šoši crvenu oznaku na kapi. Bila je to petokraka. Pitali smo ga šta predstavlja petokraka zvizda, pa nam je objasnio. Nas interesuje hoćemo li mi imati petokrake, našto nam je potvrdno odgovorio. Tada je postrojeno ljudstvo na frontu. Bilo nas je oko 120. Sjećam se da su tada imali karabine: Petar Jovšić, Dragutin Stanić, Veljko Stojaković, Miloš Zec, i ja. Znam da su još neki imali puške, ali se ne sjećam koji su to. Šoša je naredio da iziđu u stranu oni koji su za vrijeme bivše Jugoslavije bili narednici, podnarednici i kaplari. One koji su bili narednici, odredio je da budu vođnici vođova, a ko je bio kaplar postao je desetar. Komandir čete je Milorad Mijatović, jednog vođa Veljko Stojaković, drugog Dragutin Stanić i trećega Sveto Vuković. Tako imamo jedinicu sa 12-13 pušaka. Računali smo da ćemo doći do pušaka jer oružje ima neprijatelj.

Trećeg dana neprijatelj je pošao protiv nas da razbije front koga smo držali. Ustanici iz Prusaca drže front prema Lješljanima, mi prema Dobrljinu itd. Neprijatelj je pratio gdje smo. Nailazili su i avioni. Među nama se govorilo da će doći ruski avioni i tome slično.

Jednog dana naišla su tri aviona i mi smo mislili da će nam baciti oružje. Međutim, bili su to neprijateljski avioni, njemačke štuke, pa smo se morali skloniti i zakloniti. Avioni su izgleda vršili osmatranje i snimanje našeg položaja. I tada smo vidjeli da ne treba očekivati pomoći sa strane već se pripremiti i otimati oružje od neprijatelja. Tog dana smo odbacili neprijatelja. Drugog dana je opet pokušao i bio je odbačen. Trećeg dana izgleda da je bolje procijenio naše snage. Može osmatranjem iz aviona, čak i špijuna kao što je Rajko Gorođa, koji je iako Srbin bio ustaša, te neki Popović. Oba su bili kasnije ustaše.

Oni su otkrili ustašama gdje se nalazi desno krilo našeg fronta. Jedne snage su izašle na Dinaru, brdo između Vodičeva i Dobrljina, a druge otišle krišom desno, zaobišle nas te dospjele u selo Kuljane i Donje Vodičeve. Mi se na položaju borimo, ne dajmo neprijatelju naprijed, ali primjetismo dim za leđima. To neprijatelj pali kuće i imovinu. Ušao je duboko u sela, pali sve i ubija koga uhvati. Tada smo odstupili sa položaja. Ostala je samo jedna desetina. Međutim, trebalo je izgoniti neprijatelja koji je došao u sela. Kada je neprijatelj osjetio naše snage, počeo se povlačiti. Desetina što je ostala kod Djurića kestenova, nije znala da je neprijatelj iza leđa, i nije ga mogla primjetiti. Zato je naredjeno da se povuče u pravcu Pastireva. Sada je neprijatelj dosta blizu. Nama je bilo u interesu da ga potučemo kako bi došli do oružja. Tada sam bio desetar. U sukobu smo zarobili 3 karabina i oko 400-500 metaka.

Iako je povlačenje bilo otežano, ipak smo uspjeli pod borbom da se povučemo na vijenac kod Pastireva. Neprijatelj koji je palio sela povukao se. Sada treba držati front i na ovome

mjestu. Drugi avgust, Ilindan. Neprijatelj kreće od Strižne sa ceste između Dobrljina i Lješljana kroz Koštaricu prema nama, a drugim anagama zalazi u Gornje Vodičevo.

Dan ranije Dragan Landup sa desetinom dočekao je neprijateljsku kolonu, na putu Lješljani - Dobrljin kod Koštarice, sa zaprežnim vozilima. Bilo je oko 15-stak konjskih zaprega. Sa ovom kolonom bio je i Ivica Zamola, ustaški stožernik. Dragan je sa nekoliko boraca povikao: "Opkoli, opkoli sa strane!" i tako oteo 5 karabina. Ranio je Zamolu i još neke. Kolona je produžila za Dobrljin.

Dragan Landup je skoro umro. Bio je malen, sitan i žgoljav pa bi se moglo reći pola čovjeka, ali je bio hrabar. To je ispoljio i prilikom dočeka ove kolone.

Ovo je pored ostalog ponukalo neprijatelja da drugog avgusta krene u napad. Želio je osvetu i krvoločstvo. Tada je krenula i Franciska, kćerka Zamolina, stara 19 godina. Išla je sa ustašama. Došli su u selo Vurune, pa su krenuli kroz Miloševiče, u Kolundžije i došli do kuća Stanića. Mi smo izvršili raspored i pošli u napad. Kretali smo se sa vijenca od Malog Fastirava. Tada smo došli na mjesto zvani Samar, više Stevana Šurlana. Primjetili smo neprijatelja kod Lakana Stanića kuće u dvorištu, oko štale, po travi, u bujadi. Izvršili smo juriš. Pucali smo iz karabina, duplica, a bilo je i nešto kubura. Bacili smo nekoliko dinamita i tako ih protjerali.

Našli smo ovdje ostavljenih ustaških kapa i jedan karabin. Ustaše su se povukle do Vuruna. Mi smo nastavili za njima. Ovdje je teren pokriven šumom. Oni su nas dočekali vatrom iz nekoliko teških i puškomitraljeza. Nismo mogli da se krećemo. Povukli smo se jer nismo znali što se nalazi u šumi. Šuma je bila gusta.

Sutradan doznajemo da je u Vurunama izvršen pokolj. Da li je to tačno? Trebalo je provjeriti. Tada nas je Duško Misača postrojio kod kuće Mirka Malbašića. Saopštio nam je da je obaviješten da su Vurune poklane, sve do jednoga, da je neprijatelj izvršio težak zločin, te da treba biti još borbeniji. Nastojati da se otme što više oružja. Odlučio je da odmah uputi patrolu u Vurune da ispita šta se tamo dogodilo. Odredio je mene, pokojnog Stevana Kolundžiju i Petra Jovišića. Ja i Peter smo imali 24 godine, a Stevan Kolundžija je bio stariji. Imao je oko 40 godina. Bio je brkat, krupan i razvijen čovjek. Ja i Peter, žilavi kao i danas, krenuli smo vrlo oprezno, visom od Koštarice u zaseok Vurune. Selo Gornje Vadičevo. Našli smo na putu još ustaških kapa koje su izgubili prethodnog dana prilikom bježanja pred nama. Sreli smo Branka Mijića i njegovu ženu. Branko nas je počeo ubjeđivati kako nije trebalo ovo raditi, kako nije trebalo dizati ustanak. On je bio ranije činovnik. Umalo što ga nisam ubio, nije dao Stevan Kolundžija.

Branka su ubile ustaše. Predao se ustašama pa su ga oni ubili, iako je nama govorio da nije trebalo dizati ustanak i boriti se protiv ustaške vlasti.

Kada smo došli blizu Milenka Miloševića do groblja, čujemo lavež pasa. Niko se živ ne čuje. Čuju se krave i telad, riču, svinje skiče, a ovce bleje. Od ljudi se niko ne čuje. Prilazili smo kući oprezno. Kada smo došli iznad kuća na 20 metara, kuća otvorena i psi se u njoj čuju. Stevan je ostao na brežuljku da osmatra da nas ne bi ustaše iznenadile. Ja i Peter smo se uputili u kuću. Kada smo ušli imalo smo šta vidjeti. U kući kolijevka i u njoj dijete od 6 mjeseci, ranjeno u lice, obliveno krvlju i posve pomodrelo. Majka zavukla glavu u prestor ispod

peći. Ubijena, leži mrtva. Baba također leži mrtva. Svi su u krvi. Hvatala nas je jeza i zgrozili smo se. Dijete u kolijevci počeo da plače. Uzeli smo ga i dali na čuvanje i odgoj jednoj ženi. To dijete je i danas živo i zove se Mladen Milošević, sin Milenka Miloševića. Ostali članovi porodice, osim njegovog oca, izginuli su. Otac je uspio da pobjegne, ali je kasnije poginuo.

Odavde je trebalo vidjeti šta je sa Vurunama. Krenuli smo prema kući Mile Vuruna. Bila je to velika kuća brvnarišica, na podrum. Kada smo došli blizu kuće vidimo uza zid 15 - 20 žrtava. Voda je napravila kanal, pa je ovuda tekla krv. Sve je mrtvo. Poslije nekoliko koraka ušli smo u podrum. U podrumu se nalazilo 70 žrtava. Ne mogu se raspoznati. To je bio zbijeg. Ustaše su ljude izbole, poklale i poubijale. Bilo je djece, žena, djevojaka, starica, staraca.

Bilo je nekoliko mlađih. Među njima se našao bivši žandarm, ne sjećam se kako se zvao. On je pokušao da puca iz pištolja ali nije mogao drugo da učini. Ubijen je.

Žrtve su bile iskasačene. Gospa Surlan, bila mi je komšinica. Bila je udata za Vuruna, u ovu kuću. Imala je sinčića od ko 2 godine. Sinčić je ubijen. Gospa je ubijena, ali ga grčevito drži u naručju. Bila je trudna. Ustaše su je rasporile nožem, izvadili ono dijete i bacili ga preko mrtve majke. To nas je toliko potreslo da smo vidjeli da pred sobom imamo teške krvnike. Tada smo se povukli. Pošli smo prema Kolundžijama.

Bio je lijep sunčan dan, pšenica nije bila požnjevena, pošto je svijet bježao. Osjećao se pustoš. Sve je pusti i utonulo u tugu.

Primjećujemo čovjeka koji bježi. Ustaše pucaju za njim. Čovjek pada. Kasnije smo ustanovili, da je to Milan Djurić.

radnik, koji je završio pekarski zanat. Kada je pao, ustaše su se okupile oko njega i vidimo prema suncu kako bajoneti sijevaju. Bodu ga. Čuje se i jank. Sporazumjeli smo se da otvorimo vatru na njih. Tako smo i učinili. Ubili smo jednog ustašu, a drugi su pobjegli. Nismo mogli da vidimo šta je sa ustašom, ali smo sigurni da je ubijen. Ležao je. Došli smo u Kuljane. Našli smo četu i obavijestili Dušana Misiraču o situaciji u Vurunama. Ispričali smo i ostalim drugovima šta se desila. Svima kojima smo pričali bilo je teško. Vidjeli su da stvarno nema kuda, nego uzeti pušku u ruke i boriti se.

Dušan Misirača je održao sastanak i upozorio na budnost, borbenost i potrebu da se osvete žrtve, koje su nevine. Opet smo nastavili da držimo front, ali neće to biti dugo. Krenućemo na Gligino Brdo.

Bilo je to 13. avgusta, napali smo na grupu ustaša kod Strižne na cesti između Lješljana i Dobrljina. Bio je Pantelin-dan. Sestra nam je slavila pa smo joj rekli da donese nešto za ručak. Ne samo nama, meni i braći Dragutinu i Milanu, već i ostalim drugovima. Toga dana Dušan Misirača odredi jednu desetinu da na Strižnu, na cestu Lješljani - Dobrljin, ukoliko bi naišli oružnici ili ustaše, da ih napadnemo. Trebalo nam je oružje. Spustili smo se u Strižnu, skloniti se u travu i čekali.

Čujemo da se neko kraće. Čuju se koraci. Pogledali smo i primjećujemo trojicu ustaša. Imali su fesove umjesto ustaških kapa. Primjetio se u kući kravu svezanu za ogradu. Bila je to Vurunska kuća. Jedan od ovih ustaša priđe i zovnu ženu iz kuće te drsko, zapovjednički, nazivajući je kučkom naredi da sveže kravu, jer oni, ustaše, hoće red. Dobacio je još kako će

je ubiti kao kuju. Žena nije smjela ništa da govori već je postupila kako joj je ustaša naredio. Kada su prošli pored kuće, ustaša koji je nosio pušku na ramenu, kleknu: "Kada bi naišao bandit, ja bih ga ovako dočekaao!" Okrenu spretno pušku na gotovs. I zaista je spretno izveo. To je i nama dalo povoda da i mi kasnije tako postupamo.

Među ustašama prepoznali smo Josipa Šterlu. Bio je inženjer u rudniku Lješljani. Nosio je fes i na njemu ustašku oznaku, slovo "U". Kada je došao blizu nas, kao da je predosjetio opasnost obratio se drugim ustašama napomenuvši kako je ovdje vrlo opasno. Mi smo bili na oko 10 - 12 metara. Nemamo zaklona od zrna, samo od oka. Ali to i jest važno, jer nas ne primjećuju.

Sveto Vuković će dati znak kada ćemo otvoriti vatru. Kada je dao znak pištoljem, mi smo otvorili vatru: jedan ustaša je uspio preskočiti preko ograde u jarak i pobjeći. A inženjer Šterla i drugi ustaša bili su pogodjeni i oba su pala. U tom je Šterla počeo da se okreće da bi pucao.

Kako sam preskakao kanal on me je primjetio i pokušao da puca, ali sam uspio da dotrčim i skočim na cijev. Ispaljeno zrno otišlo je u zemlju, a ja sam odozgo udario nožem i tako ga savladao. Kada smo se vratili počeli smo razmišljati i komentarisati zašto je Šterla kao Hrvat nosio fes. I drugi ustaša koji je ubijen bio je Hrvat. Tada smo došli do zaključka, jer smo od ranije znali kako je raspirivana mržnja između Srba i Muslimana, da se i na ovaj način želi postići isto. Među neupućenim bilo je govora kako "Turci" /tako su nazivali Muslimane/ pale njihova sela i kuće. Šterla je izgleda ovo htio da iskoristi i izazove razdor između Srba i Muslimana, te da baci ljagu na poštenu muslimansku živalj. Zbog toga je sa ostalim

ustašama stavio fes, da bi se moglo reći da Muslimani pale sela. Tim je još htio sebe i ostale ustaše kao Hrvate prikriti i skinuti odgovornost za zlodjela. Ali mi smo ga likvidirali. Kasnije smo obaviješteni da su ustaške vlasti obećale nagradu onome ko ih obavijesti ko je ubio Šterlu. Nisu doznali. On je sahranjen u Lješljanima.

Poslije smo držali front na Gliginom Brdu, odnosno Bundalskom groblju. Trajalo je to 2 - 3 dana. Tada smo dobili naredjenje da se povučemo ka Pastirevu, kod Diklića. Tu smo bili jedan dan. Primjećujemo da komandir Mijatović sa komesarom i vodnicima pravi plan. Saopšten nam je zadatak: idemo rušiti Strižanski most.

Četa je krenula u toku dana. Svako je imao zadatak; vod, desetina, i pojedinac. Desetina je trebala da štiti od Bosaurskog Novog, da bude u zasjedi. Druga desetina je trebala da štiti od Dobrljina itd. Prethodno smo srušili drveni most na cesti da ne bi mogla proći motorizacija. Imali smo i dobre minere kao što su bili: Ratko Stupar, Milan Stupan, Ilija Garača, a bilo ih je još. Oni su imali zadatak da miniraju željeznički most. Jedna desetina dobila je zadatak da ruši PTT bandere. Moja desetina imala je zadatak da napada stražarnicu - vaktarnicu. Ovdje su dvojica ustaša bila na straži. Ovdje je živio Božo Djurić, koliko se sjećam i njegova žena. On je bio službenik. Dobi sam zadatak da ne pucam na ustaše, nego desetina mora krišom proći kroz kukuruze, te likvidirati ustaše. Trebalo je preskočiti kanal, a zatim upasti u stražarnicu, pohvatati ustaše, a Božu Djurića i njegovu ženu, zatvoriti u prostoriju kako ne bi obavijestili da smo mi ovdje, da vršimo akciju.

Krenemo na akciju. Nesigurni smo, razmišljamo kako prići stražarnici da nas ne primjete, kako će izgledati kada

upadnemo unutra, ko će koga, da li će nas primjetiti kroz prozor i sl. Svjesni smo zadatka, treba ga izvršiti i to časno i u potpunosti. Počeli smo da puzimo prema stražarnici. Krećući se tako naidjemo na Dragana Lkorića. On je šepav, tako je valjda rođen. Plašimo se da će nas on odati. Ja mu naredim da leži u jarku, a ako pokuša da ide, mi ćemo ga ubiti.

Krećemo dalje prema stražarnici. Ništa ne primjećujemo. Nema nikoga na prozoru, niti okolo. A šta se desilo? Dvojica ustaša otišli su prije prema Dobrljinu. Božo Djurić i njegova žena ostali su ovdje. Božo nam je rekao da su ustaše otišle prema Dobrljinu. Tada smo ga zatvorili, telefon razbili, a liniju prekinuli. Čujemo kako naši sijeku bandere, drugi ruše most. Svi rade. Ja sam imao zadatak da ostanem kod stražarnice. Sa lijeve obale Une, neki su nas primjetili viču: "Ej, Bosanci ostavite bandere" a zatim upućuju psovke i sl.

Naši mineri još nisu uspjeli da stave eksploziv pod most. Trebalo je mnogo kopati i ukopavati eksploziv, Ali se iznenadismo, primjetismo kompoziciju sa mnogo vagona. Mislim da ih je bilo 30. Vojska pjeva. Dvije lokomotive vuku od Volinje i Dobrljina prema Bosanskom Novom. Šta sada?

Mineri koji su bili ispod mosta, uspjeli su se skloniti u obližnji kukuruz. Bio je dosta velik. Tako su postupili i oni koji su rušili bandere. Međutim, naša desetina nalazi se na pruzi kod stražarnice. Okrenuti smo prema Uni i otuda nas vide. Ali kompozicija sa vojskom i oružjem projuri pored nas, na oko 5 m. Kada je kompozicija prošla svako je nastavio svoj posao. Most je tada srušen. "eprijatelj je izgleda bio obaviješten pa je pošao iz Bosanskog Novog i Dobrljina. Mi smo zadatak već

izvršili, i povukli se. Prenoćili smo na Kolundžijskom gaju, a drugi dan došli kod Diklića.

U ovim borbama bilo je dosta istaknutih boraca. Na primjer: Fero Vukojević /poginuo/, Vid Djukanović /poginuo/, Gojko Djukanović, njegov brat, /isto tako/, Milen Jelisavac /živ je/, Petar Jovišić, Ostoja Popović, također, Gojko Kuka-vica /poginuo/, te Sveto Vuković. Mi smo ih zvali vučinama. Ravan njima bio je i Mladen Graonić iz Žuljevice, te Petar Bundalo, učio je trgovačku školu, bio je mlad, ali neustrašiv. Svi su bili hrabri ali je većina poginula. Mirko Zec, Miloš Zec, Gojko Zec, Branko Zec, brat Gojkov - ne znam koji je od koga bio bolji.

Kada smo se povukli kod Diklića ostali smo dan - dva. Komandir Mijatović i komesar Misirača opet prave plan. Međutim, dobijemo obavještenje da se neprijatelj pojavio u Pruscima i da pali Dumbravu. Ovdje su većinom bili Poljaci, poljska nacionalna manjina, a bilo je i srpskih porodica. Plante kuće. Komandir Mijatović naredi da se krene preko Pasireva i prema Križu i Dumbravama. Križ je istaknuta tačka sa koje se vidi na sve strane. Ovdje se sukobimo sa neprijateljem. Kada je osjetio da se mi ozbiljno suprostavljamo i nastupamo prema njemu, neprijatelj je počeo da se povlači. Bilo je dosta neprijateljskih vojnika. Tada smo uhvatili ustaškog narednika. Bio je drzak i žilav. Bez obzira što vidi u kakvoj je situaciji, davao je otpor sve dok ga nismo savladali. Nismo ga htjeli ubiti, nego uhvatiti živa. Rekao nam je koja je njihova jedinica bila u napadu, kakvo im je naoružanje, kakav je cilj akcije i sl. Streljan je. Ovom akcijom završena je frontalna borba.

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-008-016